

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ БИЗНЕС ЖОҒАРЫ МЕКТЕБІ
ВЫСШАЯ ШКОЛА ЭКОНОМИКИ И БИЗНЕСА
HIGHER SCHOOL OF ECONOMICS AND BUSINESS

Менеджмент кафедрасы
Кафедра менеджмента

1150 жыл

Әл-Фарабидің мерейтойы

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты студенттер мен жас ғалымдардың
халықаралық ғылыми конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 6-9 сәуір 2020 жыл

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции
студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 6-9 апреля 2020 года

MATERIALS

International Scientific Conference
of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, April 6-9, 2020

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ БИЗНЕС ЖОҒАРЫ МЕКТЕБІ
ВЫСШАЯ ШКОЛА ЭКОНОМИКИ И БИЗНЕСА
HIGHER SCHOOL OF ECONOMICS AND BUSINESS

Менеджмент кафедрасы
Кафедра менеджмента

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты студенттер мен жас ғалымдардың
халықаралық ғылыми конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 6-9 сәуір 2020 жыл

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции
студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 6-9 апреля 2020 года

MATERIALS

International Scientific Conference
of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, April 6-9, 2020

Алматы
«Қазақ университеті»
2020

Ответственные редакторы:

Сагиева Р.К.
Бимендиева Л.А.
Жидебекқызы А.
Садыханова Г.А.
Зиядин С.Т.
Тургинбаева А.Н.
Нурмагамбетова А.З.
Кондыбаева С.К.
Товма Н.А.
Нурсейтова Г.Б.
Досжан Р.Д.
Есіркепова Д.
Белғожақызы М.
Ғалымқызы Г.
Турлыбекова А.Ж.

Материалы международной научной конференции студентов и молодых ученых «Фараби әлемі». Алматы, Қазақстан, 6-9 априля 2020 г. – Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 233 с.

ISBN 978-601-04-4477-5

СОДЕРЖАНИЕ

КОМПАНИЯДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕРДІ БАСҚАРУҒА ЖАҢА КӨЗҚАРАС Айтбай А. М.	3
BARRIERS TO ENTREPRENEURSHIP: CASE OF KAZAKHSTAN Amangeldiyeva B. A.	5
IMPLEMENTATION OF THE PROJECTS OF THE «RUKHANI ZHANGYRU» PROGRAM Abdybekov A.	7
ТҮРҒЫН ҮЙМЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДЕГІ ҚҰРЫЛЫС САЛАСЫНЫҢ РОЛІ Алмирекова Е.М.	9
МОНО ЖӘНЕ ШАҒЫН ҚАЛАЛАРДЫ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУДІҢ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕСІ Асанова Г. Б.	12
ЦИФРЛЫҚ ЭКОНОМИКАДА ҰЙЫМДЫ БАСҚАРУДЫҢ ЖАҢА МОДЕЛІ: БАСҚАРУШЫЛЫҚ АСПЕКТТЕРІ Асылхан З.А.	15
FORMING THE FOUNDATIONS OF THE “DIGITAL SILK ROAD” Асыр Д. Б.	17
МЕМЛЕКЕТТІК СЕКТОРДАҒЫ ЦИФРЛАНДЫРУДЫ ЖЕТІЛДІРУ Ауез Б.Е.	19
КӘСІПОРЫНДЫ БАСҚАРУДЫҢ ҮДЕРІСТІК-БАҒЫТТАЛҒАН ҚҰРЫЛЫМЫН ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ МОДЕЛЬДЕУ Ахмет Қ. Б.	22
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚАЛДЫҚТАРДЫ КӘДЕГЕ ЖАРАТУ СЕКТОРЫНДАҒЫ ЖАСЫЛ ӨСУ ӘЛЕУЕТИ Ахметжанов Е.	24
STATE CAPACITY OF CHINA Adilkhan B.	28
ИНДУСТРИЯ 4.0 – ИННОВАЦИЯНЫ ДАМУДЫҢ МАҢЫЗДЫ ВЕКТОРЫ Аяпбергенова Н. Н., Әбділ Ә.М.	30
ӘЛЕУМЕТТІК САЛАДАҒЫ МЖӘ ЖОБАЛАРЫНА ЖЕКЕ МЕНШІК ӘРІПТЕСТЕРДІ ТАРТУ МӘСЕЛЕЛЕРІ Әбдікәрім Д.М.	33
ЖОБАЛЫҚ ЖӘНЕ СТРАТЕГИЯЛЫҚ БАСҚАРУДЫҢ БАЙЛАНЫСЫ Әбдіраман М.Р.	36
ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ЖАҢҒЫRTU БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІКТІ АРТТЫРУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ Әшірәлі Ш. Б.	38
АДАМ РЕСУРСТАРЫ КОМПАНИЯНЫҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІНІҢ БАСТЫ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ Базарбаева Н.С.	41
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАРДЫ ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕР АРҚЫЛЫ БАСҚАРУ Базилова А. Қ.	44
ЖІБЕК ЖОЛЫ БОЙЫНДАҒЫ ТУРИЗМНІҢ ТҮРАҚТЫ ДАМУЫНЫҢ ҚАЗАҚСТАН ҮШІН МҮМКІНДІКТЕРІ Байжанова А.С.	47
ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ НА УПРАВЛЕНИЕ ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНИЗАЦИИ Байсүгір Э.Т.	50
ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЕҢБЕК НАРЫҒЫНДА ЖАСТАРДЫ ЖҰМЫСҚА ОРНАЛАСТЫРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ Баржаксыева Ә.	52
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ СТРАТЕГИЯСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ МЕН ІСКЕ АСЫРУДАҒЫ АЗАМАТТЫҚ ҚОҒАМ ИНСТИТУТТАРЫНЫҢ РӨЛІ. Бекқайров Н.Б.	56
ЭКОНОМИКАНЫҢ САНДЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАНУЫ ЖАҒДАЙЫНДА ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ИННОВАЦИЯЛАРДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ Бекенова Ж.Т.	58
ЦИФРЛЫҚ ҚАЗАҚСТАН – БОЛАШАҚҚА БАТЫЛ ҚАДАМ Болатбек Е.Ә.	61
ПЕРСПЕКТИВА РАЗВИТИЯ ПЕРСОНАЛА В СФЕРЕ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ В КАЗАХСТАНЕ Букекова Т.О.	63
РАЗВИТИЕ ЕДИНОГО РЫНКА ТОВАРОВ В ЕВРАЗИЙСКОМ ЭКОНОМИЧЕСКОМ СОЮЗЕ Газалов М.	66

ИНФОРМАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ ОТЧЕТА О ФИНАНСОВОМ ПОЛОЖЕНИИ В ЦЕЛЯХ УКРЕПЛЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА СТРАН ЕВРАЗИИ	
Гэ. Д.	68
ҚАЛАЛЫҚ АГЛОМЕРАЦИЯЛАРДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУЫН БАСҚАРУДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ РӨЛІ	
Ғалымқызы Г.	70
АЛМАТЫ АГЛОМЕРАЦИЯСЫНЫҢ ДАМУ МҮМКІНДІКТЕРІ	
Ғалымқызы Г.	73
ҚАЗАҚСТАН АЙМАҚТАРЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУЫНДАҒЫ ТЕҢСІЗДІКТІ ТӨМЕНДЕТУДІ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУДІҢ ШАРАЛАРЫН ӨЗІРЛЕУ	
Джангужиева И.Н.	76
ОСОБЕННОСТИ ВЫВОДА И ПРОДВИЖЕНИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПРОДУКТА НА РЫНОК	
Ержанова Ә.М.	79
ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКАНЫ РЕТТЕУДІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ ҰЛТТЫҚ ДАМУ ИНСТИТУТТАРЫН ДАМУ	
Еркін А. Е., ...	81
КӘСІПОРЫННЫҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН БАСҚАРУ	
Есенқұл Ш. Ғ.	84
ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДА БЕНЧМАРКИНГ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ МҮМКІНДІКТЕРІ	
Жайназар Ә.Ж.	86
АЙМАҚТАРДАҒЫ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫН ДАМУЫНДАҒЫ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ	
Жақсылық Ә.Р.	89
ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ КАЗАХСТАНСКОЙ ВЕНЧУРНОЙ ИНДУСТРИИ	
Жұбатқанова А.Ә.	92
WHAT IS FOREIGN DIRECT INVESTMENT	
Zhumagul T.	94
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АЗЫҚ-ТҮЛІК ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК ШАРАЛАР	
Жұмабек Г. С.	97
«ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ ИНСТРУМЕНТА КАЙДЗЕН - 5S НА АЛМАТИНСКОМ ВЕНТИЛЯТОРНОМ ЗАВОДЕ (АВЗ)»	
Игембаев И.Б.	100
ЖОБАЛАРДЫ БАСҚАРУДЫҢ SCRUM МАМАНДАНДЫРЫЛҒАН ӘДІСІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	
Кабдирова Г. И.	103
УПРАВЛЕНИЕ НОВЫМИ ИДЕЯМИ	
Қазакпаева Ж.К.	106
АДАМИ КАПИТАЛДЫ БАСҚАРУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ	
Керимкулов Д.И.	109
СОВРЕМЕННЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТА ДЛЯ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ И ПОРТФОЛИО ПРОЕКТОВ.	
Конунова А.	112
BIG DATA: МЕНЕДЖМЕНТТЕГІ РЕВОЛЮЦИЯ	
Қабылбек Р.Ж.	115
ЖОЛ «КЕПТЕЛІСІНІҢ» АЛДЫН АЛУ МАҚСАТЫМЕН КӨЛІК АҒЫМЫН МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ МЕХАНИЗМДЕРІ (АЛМАТЫ ҚАЛАСЫ МЫСАЛЫНДА)	
Қалдыбаева А.Д.	118
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ӘЛЕУМЕТІК КӘСІПКЕРЛІКТІҢ ДАМУЫ МЕН МЕМЛЕКЕТТІК ҚОЛДАУ	
Қанапиянова К.Б.	121
ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАСЫН ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ЖАҒЫРТУЫН БАСҚАРУ	
Қонарбай Ұ.Т.	123
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ	
Қуандық Ж.Б.	126
ТЕХНОПАРКТІК ҚҰРЫЛЫМДАР ҚЫЗМЕТІНІҢ ЕЛДІҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ САЛАСЫН ДАМУЫНДАҒЫ ҮЛЕСІ	
Қуаныш Б.К.	129
КОНЦЕПЦИЯ SMART CITY КАК СТРАТЕГИЯ УПРАВЛЕНИЯ ГОРОДСКОЙ ИНФРАСТРУКТУРОЙ	
Майданов Р.	131

ИНВЕСТИЦИЈАЛЫҚ ЖОБАЛАРДЫ БАСҚАРУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	
Марат Н. Қ.	134
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК-ЖЕКЕШЕЛІК ӘРІПТЕСТІКТІ ДАМУ	
МӘСЕЛЕЛЕРІ	
Маханова А.Б.	136
КӘСІПОРЫНДАҒЫ ПЕРСОНАЛДЫ БАСҚАРУДЫҢ ТИІМДІ ЖҮЙЕЛЕРІ	
Мұқаев А.Н.	139
THE DEVELOPMENT OF THE GLOBAL ECONOMY THROUGH THE INDUSTRY 4.0	
Mukhametbekova S. M.	142
СТРАТЕГИЯЛЫҚ ТАЛДАУ НЕГІЗІНДЕ ЖОБА НӘТИЖЕЛЕРІНІҢ КӨРСЕТКІШТЕРІН АЙҚЫНДАУ	
Мұханбетжан А.Т.	145
НОВЫЕ РЕШЕНИЯ ДЛЯ РАВНЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	
Мышбаева З.Т.	147
КӘСІПОРЫНДАРДАҒЫ ӨНІМ САПАСЫН БАСҚАРУ	
Наурызбаева А.Б.	150
ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ҒАЛЫМДАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ ҰТҚЫРЛЫҒЫ ЖӘНЕ ОНЫ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ	
МӘСЕЛЕЛЕРІ	
Нұрұлы Елдар	153
HUMAN CAPITAL OF KAZAKHSTAN IN THE CONDITIONS OF TECHNOLOGICAL MODERNIZATION	
Nussyupraeva A. A.	155
МЕЖГОСУДАРСТВЕННОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО СТРАН ЕВРАЗИИ В СФЕРЕ НАЛОГОВОГО	
АДМИНИСТРИРОВАНИЯ	
Овчинникова Н.В.	157
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТ ЖҮЙЕСІНДЕГІ СЫБАЙЛАС	
ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ ІС-ҚИМЫЛ БАҒЫТТАРЫ	
Орынбасар Н.С.	161
ҚАЗІРГІ ЗАМАНАУИ ЭКОНОМИКАНЫҢ ДАМУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕГІ АДАМ КАПИТАЛЫНЫҢ	
МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ	
Орынбасаров М. К.	163
ҚАЗІРГІ ЖАҒАНДЫҚ ЭКОНОМИКАДАҒЫ АДАМИ КАПИТАЛДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ	
НЕГІЗДЕРІ	
Орынбасаров М.К.	166
ҚОНАҚЖАЙЛЫЛЫҚ САЛАСЫНДАҒЫ КАДР ТҰРАҚСЫЗДЫҒЫ МӘСЕЛЕСІН БАСҚАРУ	
Сабырбек Ұ.А.	169
ЖОБА ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ ЗАМАНАУИ БАҒДАРЛАМАЛАРЫ	
Садырбай Б. Ж.	172
ЖОБА ТӘУЕКЕЛІН БАСҚАРУ ӘДІСТЕРІ	
Садырбай Б.Ж.	175
ПРОЕКТНАЯ КОМАНДА И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА КЛЮЧЕВЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ ЭФФЕКТИВНОСТИ	
ПРОЕКТА	
Салимгереева А.А.	178
ТЕНДЕНЦИЯ РЫНКА ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	
Саматұлы Е.	180
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КӘСІПОРЫНДАРЫНДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАРДЫ	
ҚАРЖЫЛАНДЫРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	
Сатыбалдиева Ж.Т.	183
ӨНІРЛЕРДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯЛАНУЫН МЕМЛЕКЕТТІК	
РЕТТЕУДІҢ ШЕТ ЕЛДІК ТӘЖІРИБЕСІ	
Сермағамбет Ү.М.	186
МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В БОРЬБЕ С ТЕРРОРИЗМОМ	
Симаков Д.С.	188
РАЗРАБОТКА ПРОГРАММЫ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ НА	
РЫНКЕ ПТИЦЕВОДСТВА РК	
Слаибек Е.	190
КӘСІПОРЫННЫҢ КАДРЛЫҚ ӘЛЕУЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ	
Советова А.Б.	192
РАЗВИТИЕ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	
Сұлтанбаев Б.Е.	195

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ КАЗАХСТАНА В РАМКАХ ПРОЕКТА «ОДИН ПОЯС, ОДИН ПУТЬ»: АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ ВЗГЛЯДЫ УЧЕНЫХ Султанмурат А.О.	199
SOCIAL PROTECTION OF THE POOR IN KAZAKHSTAN AND WAYS TO IMPROVE IT Sultanova K.	201
ҚР ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ САЛАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК САЯСАТ ЖАҒДАЙЫ Тәжі Н.Т.	203
THE FINANCING OF INNOVATIVE PROJECTS Tanassoglo Y.	206
ҚАЗАҚСТАН АЙМАҚТАРЫНДАҒЫ АЗЫҚ- ТҮЛІК ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУГЕ ӘСЕР ЕТЕТІН ФАКТОРЛАР Темирова Г.Қ.	209
ҚР ИННОВАЦИЯЛЫҚ БЕЛСЕНДІЛІК КӨРСЕТКІШТЕРІН ШЕТЕЛ ТӘЖІРИБЕСІМЕН САЛЫСТЫРУ Темірхан Д.Б.	212
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАРДЫ ӘЗІРЛЕУДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК-ЖЕКЕ СЕРІКТЕСТІКТІҢ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕЛЕРІ Токенова А.Б.	215
ЕУРАЗИЯЛЫҚ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ОДАҚ ПЕН ЖІБЕК ЖОЛЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ БЕЛДЕУІН БАЙЛАНЫСТЫРАТЫН ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ЖОЛ Тұрлыбек Г.М.	218
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ӨНЕРКӘСІП САЛАСЫН ИНДУСТРИЯ 4.0 НЕГІЗІНДЕ ЦИФРЛАНДЫРУ Тұрсын А.Қ.	221
THE ROLE OF BRANDING IN KAZAKHSTAN SCIENTIFIC ORGANIZATIONS Ualibekova K.A.	223
ENTREPRENEURSHIP AND ENTREPRENEUR: A REVIEW OF LITERATURE Mirzada M.I.	226

3. Бабич А.М. Государственные и муниципальные финансы: Учебник для вузов/ А.М.Бабич, Л.М.Павлова.-М.:Юнити-Дана,2012.

4. Шилова Н.В. Проблемы освоения инноваций в АПК и пути их решения // Аэкономика: экономика и сельское.-2015

5. Приказчикова Ю.В. О необходимости инноваций на современном этапе развития государства // СтройМного, 2015.

ӨНІРЛЕРДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯЛАНУЫН МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУДІҢ ШЕТ ЕЛДІК ТӘЖІРИБЕСІ

Сермагамбет Ү.М.

әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, ЭжБЖМ

Мемлекеттік және жергілікті басқару, I курс докторанты

Ғылыми жетекші: Смагулова Г.С.,

э.ғ.к., доцент

Мақала өңірлік деңгейдегі әлеуметтік-экономикалық жүйелерді дамытудағы сәйкессіздіктерді төмендету бойынша мемлекеттік реттеу құралдарын пайдалануда шетелдік тәжірибені қолдануды бағалауға арналған. Шет мемлекеттердегі реттеу институтының жұмыс істеу заңдылықтары мен тетіктерін қолданудың оң тәжірибесін бағалау мемлекеттік реттеу құралдарының өңірлік деңгейдегі әлеуметтік және экономикалық жағдайдың біркелкі емес дамуын жоюға бағытталуын күшейту үшін Қазақстанның қандай құралдар қолдануға болатынын анықтауға мүмкіндік береді.

Өңірлік дамуды мемлекеттік реттеу саласындағы халықаралық тәжірибе еліміздің өңірлері үшін үлкен құндылыққа ие. Алайда, біздің елімізде озық тәжірибені дер кезінде анықтауға және оны пайдалануға мүмкіндік беретін басқару процедурасы бенчмаркингі толық көлемде жүзеге асырылмайды.

Шетелде өңірлік дамуды мемлекеттік реттеудің негізгі тәсілдерін қарастырайық, олар Қазақстан өңірлерінің тәжірибесінде ескерілуге лайық. Бұл салада Еуропалық Одақ, АҚШ тәжірибесі ерекше қызығушылық тудырады.

Еуропалық Одаққа мүше елдерде өңірлердің дамуын реттеудің ең басты бағыттарының бірі әлеуметтік-экономикалық сәйкессіздіктерді азайтуға және өңірдің тұрақты дамуына бағытталған өңірлік саясат болып табылады. ЕО өңірлік саясатының негізгі қағидаттары: экономикалық дамуда артта қалған өңірлерге қаржылық көмек көрсету; ұлттық үкіметтер мен жергілікті билік органдары арасында келісілген саясат жүргізу; әлсіз дамыған өңірлерге жеке капитал салымдарын ынталандыратын институттар құруға жәрдемдесу болып табылады [1].

ЕО-ға мүше елдердің өңірлік саясатының міндеттерін бірнеше түрлі топтарға бөлуге болады. Австрия, Франция, Дания, Ұлыбритания сияқты неғұрлым дамыған Еуропа елдері белсенді өңірлік саясат жүргізбейді, өйткені оларда өңірлердің біркелкі емес дамуы төменгі деңгейде. Бұл жерде олардың бәсекеге қабілеттілігін жақсарту мақсатында ішкі аудандарға инвестициялар тартуға басты назар аударылады. Финляндия мен Швеция қатаң климатқа және елді мекендердің бір-бірінен қашықтығына байланысты халықтың тығыздығының төмендігімен сипатталады. Сондықтан өңірлік саясат мұнда қашықтағы Солтүстік аумақтардың проблемаларын шешуге бағытталған. Германия мен Италия Солтүстік және оңтүстік арасындағы (Италияда) және "ескі" және "жаңа" жерлер (Германияда) арасындағы үлкен ішкі айырмашылықтармен сипатталады. Бұл елдердегі өңірлік саясат неғұрлым әлсіз өңірлердің экономикалық өсуін қамтамасыз етуге бағытталған [2]. Ирландияның, Грецияның, Португалия мен Испанияның өңірлік саясаты ЕО - ға мүше басқа елдермен салыстырғанда ұлттық экономиканың әлсіз дамуы жағдайында жүргізіледі. Сондықтан Ұлттық Экономикалық даму мәселелеріне ерекше көңіл бөлінеді, ал өңірлік даму

мәселелеріне екінші дәрежелі рөл бөлінеді. Шығыс Еуропа елдері өңірлік сәйкессіздіктерді жоюға бағытталған белсенді өңірлік саясатты жүргізуде [3].

Өңірлік саясатты әзірлеу және іске асыру үшін таңдап алынатын нақты институционалдық үлгі көптеген факторларға байланысты. Тіпті дамыған елдер өңірлік проблемалардың өткірлігі бойынша және өңірлік сәйкессіздік деңгейі бойынша қатты ерекшеленеді. Өңірлік процестерге мемлекеттік араласу әдістерінде да елеулі айырмашылық байқалады. Әрбір еуропалық елдегі өңірлік саясаттың институционалдық құрылымдары өзінің қалыптасу тарихы бар, бірақ тұтастай алғанда олар өте ұқсас.

Қазіргі заманғы Еуропада мемлекет нарықтық тетіктерді қоса отырып және бизнестің жалпы процесіне, қоғамдық-саяси институттар мен халықтың жергілікті бастамаларын біріктіре отырып, бұл үшін түрлі деңгейдегі атқарушы да, заңнамалық билікті де пайдалана отырып, Өңірлік даму процестеріне белсенді араласуда.

Өңірлік бағдарламаларды іске асыруды қаржылық қолдау үшін Ұлттық кеңестермен қатар Өңірлік даму қорлары жұмыс істейді. Өңірлерге мемлекеттік көмек өңірлік инфрақұрылымды жаңғыртуға, жаңа жұмыс орындарын құруды ынталандыруға, фермерлік шаруашылықтарды субсидиялауға, шағын бизнесті дамытуға жәрдемдесуге, білім беру және экология саласындағы жобаларды қаржылық қамтамасыз етуге бағытталады.

Енді АҚШ тәжірибесін алып қарастырар болсақ, АҚШ-та өңірлік дамуды мемлекеттік реттеудің өзегі өңірлердің өзін-өзі дамуына қолдау көрсететін ынталандырушы тәсіл болып табылады. Мұндай тәжірибе нәтижелерінің бірі периферияда орналасқан Калифорния штагы енді халықаралық технологиялық орталық болып табылады. Оның жалпы өңірлік өнімінің көлемі кейбір дамыған елдердің жалпы ішкі өнімімен салыстырылады. Сол уақытта депрессивті аймақтарға федералдық бюджеттен қаржылық қолдау көрсетіледі. Олар үшін сондай-ақ преференциялық режимі бар кәсіпкерлік аймақтар қалыптасады [4].

АҚШ-та өмір сүру деңгейі жоғары дамыған штаттармен (қалалармен) тең, депрессивті және тіпті әлсіз дамитын аумақтар да бар, оның үстіне әлемдік қаржы дағдарысы салдарынан олардың саны айтарлықтай артты.

Бұдан басқа, АҚШ-та өңірлік дамуды мемлекеттік реттеуде орнықты даму бағдарламаларына экологиялық құндылық, экономикалық қызметтің тиімділігі мен әділдік қағидаттары негізге алынған үлкен мән береді. Бірінші принцип жаңартылатын және жаңартылмайтын ресурстар қорын сақтау есебінен әл-ауқатты қамтамасыз ету, екіншісі-қоғамдық капиталды сақтау, үшіншісі кедейлікті азайтуға және әлеуметтік әділеттілікке қол жеткізуге бағытталған.

Экономикалық дамудың әркелкілігін нарықтың құлдырауы ретінде сипаттауға болады. АҚШ-та бұл мәселені шешу үшін Үкіметтің араласуы қажет болуы мүмкін. Бірақ біркелкі емес экономикалық дамуға жауапты қалыптастыру бірінші кезекте біркелкі емес экономикалық дамудың себептерін дұрыс айқындауды білдіреді [5]. Дегенменде, себептерге қатысты бірыңғай пікір жоқ.

АҚШ-та біркелкі емес экономикалық даму проблемаларын шешудің басым бөлігі бойынша жеке бизнесті дамытуды ынталандыру үшін мемлекеттік салық жеңілдіктерін немесе кадрлар даярлау бағдарламасын қамтиды. Сонымен қатар, кейбір бағдарламалар қызметкерлерді оқытуға және инфрақұрылымға инвестиция салуға бағытталған.

Қорытындылай келе, ЕО-ға мүше елдердің және АҚШ-тың өңірлік деңгейдегі әлеуметтік-экономикалық жүйелерін дамыту саласында мемлекеттік реттеу тетіктерін қолдану тәжірибесін талдай отырып, "артта қалған" өңірлерді дамытуды ынталандыруға баса назар аударылғанын айтуға болады.

Өңірлердің кеңістіктік теңгерімсіздігін реттеудің алуан түрлі әдістерін қолдану бойынша батыстың және Американың көп қырлы практикасы Қазақстан үшін өңірлердің біркелкі емес дамуы бойынша бар проблемаларды шешу тұрғысынан үлкен қызығушылық тудырады.

Қазақстанда көптеген елдердің тәжірибесі бойынша бар сәйкессіздіктерді азайту мақсатында қаржылық өңірлік саясат түрлерінің бірі ретінде бюджеттік теңестіру саясаты қолданылады. Алайда өңірлік даму мониторингі мен бірқатар зерттеулер қарама-қайшы нәтижелерді анықтады. Мысалы, бір жағынан біркелкі дамуды тегістеудің орталықтандырылған өңірлік саясаты әлеуметтік шиеленістің төмендеуіне алып келеді, екінші жағынан донор-өңірлердің дамуын демотивациялайды және реципиент-өңірлердің масылдық көңіл-күйін туындатады.

Осылайша, өңірлік дамуды мемлекеттік реттеудің түрлі тәжірибесі бар. Алайда шетелдік тәжірибені алу кезінде нақты Қазақстан өңірлерінің ерекшеліктерін ескеру қажет. Озық тәжірибені үлгі ретінде алуда қолда бар ресурстарды, жергілікті қоғамдастық мәдениетінің ерекшелігін есепке алу, барлық мүдделі тараптардың жаңалықтарды талқылауға, әзірлеуге және іске асыруға кең қатысуын қамтамасыз ету, институционалдық өзгерістердің үйлесімділігі, ресурстық, технологиялық, институционалдық кедергілерді төмендету, жаңашылдықтарды ынталандыратын күтулерді қалыптастыру сияқты қағидаттарға сүйену қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Долшнш М.І. Региональна політика на рубежі XX - XXI століть: нові пріоритети / М.І. Долшншій. - К.: Наукова думка, 2006. - 512 с.
2. Николаев И.А., Точилкина О.С. Экономическая дифференциация регионов: оценки, динамика, сравнения: аналитический доклад / Компания ФБК // http://www.fbk.ru/upload/images/regions_doklad.pdf.
3. Суховской, А. Государственное регулирование социальной сферы в развитых странах Запада / А. Суховской // Проблемы теории и практики управления. 2007.
4. Алиев М. А. Становление и развитие инновационной экономики: опыт США и Японии. Региональные проблемы преобразования экономики. — 2015. — № 6 (56). — С. 52-55.
5. D. Schultz. Regional disparities in economic development: lessons learned from the USA.- 2017 Vol. 4 No 2 180-201.

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В БОРЬБЕ С ТЕРРОРИЗМОМ

Симаков Д.С.

*УрФУ (Россия), Институт экономики и управления,
Технологии государственного администрирования, студент 2го курса*

*Научный руководитель: Радченко Т.Е.
кандидат философских наук, доцент*

Важнейшей функцией любого государства является обеспечение безопасности своих граждан, в том числе в условиях чрезвычайных ситуаций природного, техногенного характера, а также при угрозе террористического характера.

Совместная слаженная работа при обеспечении защищенности объектов и территорий приобретает сегодня особое значение. Ситуация в мире напряженная, и проще она не становится.

Мировой опыт показал, что главную опасность, безусловно, представляет терроризм. Несмотря на принимаемые мировым сообществом меры по выявлению и пресечению террористической деятельности, ее масштабы не уменьшаются. Необходимо объединение усилий, налаживание взаимодействия в целях эффективного противодействия основной угрозе.

Терроризм всегда серьезно дестабилизировал планомерное развитие общественных и международных отношений. Особо опасным считаются угрозы, связанные с ядерной угрозой и другими средствами массового поражения [1].